

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Пономаренко Н.Г.

*старший викладач кафедри іноземних мов,
Миколаївський національний аграрний університет*

ОСОБЛИВОСТІ АКРЕДИТАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Система оцінки якості вищої освіти німецькомовних країн ґрунтується на взаємодії двох її складових – експертизи (атестації) та акредитації. Процедури експертизи й акредитації використовують загальні методи і критерії оцінки, але мають різні цілі. Експертиза орієнтована на вдосконалення якості вищої освіти, забезпечуючи вироблення систематичних стратегій підвищення якості навчального процесу. Акредитація констатує факт відповідності мінімальним стандартам і вимогам на момент проведення перевірки.

Процедура акредитації є вторинною по відношенню до експертизи і здійснюється на основі її результатів. У зв'язку з потребою зменшення навантаження на вузи і економії фінансових коштів, з якими пов'язано проведення оцінки якості, в німецькомовних країнах широко дискутується питання про поєднання процедур експертизи та акредитації [1].

Особливістю акредитаційної політики Німеччини є те, що всі вузи країни проходять акредитацію в недержавних організаціях – акредитаційних агенціях, які в свою чергу теж проходять процедуру визнання в Акредитаційній раді. На території Німеччини на даний час зареєстровано 8 агенцій – ACQUIN, ANPGS, AKAST, AQAS, ASIIN, EVALAG, FIBAA, ZEvA). Частина з них є спеціалізованими, тобто акредитують програми лише одного профілю, наприклад інженерного або медичного. Інші – регіональні – можуть провести акредитацію будь-яких заявлених програм [2, с. 35].

При створенні цих агенцій певну роль відіграли регіональні органи та організації, але назвати такі агенції регіональними можна лише умовно, оскільки вони можуть вести свою експертну діяльність на території всієї країни, а при певних умовах, за кордоном. Так, акредитаційні агенції як спеціалізовані, так й регіональні, які входять в Європейський реєстр агенцій гарантії якості EQAR (7 з 8), можуть працювати поза межами своєї країни, і деякі з них насправді працюють в Австрії, Швейцарії, Росії.

Діяльність акредитаційних агенцій регулюється національними документами, а саме: рекомендаціями, розробленими групою міністрів в галузі освіти та культури земель (регіональні органи управління освітою), та критеріями, встановленими Акредитаційною радою. Акредитаційні процедури, які застосовують німецькі акредитаційні агенції, в повній мірі співвідносяться з Європейськими стандартами та гарантіями якості вищої освіти (ESG). Йдеться про такі принципи: пріоритет відповідальності вищого

навчального закладу за якість викладання та навчання; доцільність акредитаційних процедур та критеріїв, що використовуються; незалежність акредитаційних агенцій [3].

Консолідація акредитаційної системи в Німеччині в 2005 році, успішне запровадження кластерної акредитації, а також поява системної акредитації в 2007 році є помітними результатами в сфері акредитаційних процедур. В Німеччині, як в Австрії та Швейцарії, проводиться чотири типи акредитації: програмна акредитація, кластерна акредитація, інституціональна акредитація та системна акредитація [4, с. 25].

Програмна акредитація була введена в 1998 році та ґрунтувалась на зовнішній експертній оцінці навчальних програм, до якої були залучені студенти, міжнародні експерти, роботодавці та інші зацікавлені сторони. Програмна акредитація представляє собою індивідуальну перевірку окремого курсу /освітньої програми, яка реалізується вищим навчальним закладом, включаючи планування програми, кваліфікацію викладацького складу, оснащення, відповідність умовам ринку праці, гендерні питання тощо. Основними напрямками для оцінки програм є: цілі та завдання, концепція, реалізація програми та покращення якості її реалізації.

Крім програмної акредитації з 2005 року у вищих навчальних Німеччини проводиться кластерна акредитація, коли процедуру акредитації одночасно проходять більше двох освітніх програм. Частіше всього це акредитація програм одного профілю та програми, які належать до одного напрямку підготовки, та обумовлена скороченням витрат на цю процедуру та оптимізацію всіх процесів.

Інституційна акредитація представляє собою акредитацію діяльності організації освіти в цілому, коли об'єктами експертизи виступають: місія, цілі та завдання вищого навчального закладу; планування та ефективність процесів; керівництво та менеджмент; освітні програми; викладачі та ефективність викладання; студенти; фінансові, матеріально-технічні, бібліотечні та інформаційні ресурси.

Інституційну акредитацію в Німеччині проводять не лише акредитаційні агенції, а Рада з питань наукових досліджень. Наявність окремого органа пояснюється тим, що в Німеччині сильно розвинена науково-дослідницька база, і в багатьох університетах можливе навчання паралельно з проведенням науково-дослідницьких проектів. У зв'язку з цим, Радою з питань наукових досліджень проводиться інституційна акредитація приватних вищих навчальних закладів на предмет відповідності виконання ним вимог щодо проведення наукових досліджень та викладання [4].

Системна акредитація (СА), вперше запровадження в 2007 році, не стосується вивчення окремих освітніх програм, які реалізуються всіма вищими навчальними закладами, відрізняється й від інституційної акредитації [5].

Об'єктом системної акредитації виступає, передусім, внутрішня система гарантії якості вищого навчального закладу в сфері навчання та викладання. В ході акредитації оцінюється наявність в вищому навчальному закладі процесів, які забезпечують, контролюють та підвищують якість програм підготовки вищого навчального закладу.

Це процедура глибокого, ретельного порівняльного вивчення освітніх програм, їхньої реалізації та процедур гарантії якості в галузі навчання та викладання, які використовуються вищим навчальним закладом.

До них відносяться: організація та координування навчального процесу, служба підтримки студентів (з технічних та професійних питань), система звітності та збір даних, відповідальність керівництва, наявність документованої системи у вищому навчальному закладі, реалізація спільних програм [5].

Система гарантії якості повинна гарантувати реалізацію вищим навчальним закладом якісних освітніх програм, які відповідають стандартам та рекомендаціям для гарантії якості вищої освіти в європейському просторі (ESG). Процедура системної акредитації передбачає детальне вивчення процесів викладання та навчання у вищому навчальному закладі в цілому, спочатку за документами само експертизи, а потім під час роботи комісії у вузі. В цьому випадку вже не вищий навчальний заклад визначає та заявляє програми на акредитацію. Вуз гарантує якість реалізації всіх програм, а комісія вибірково повинна засвідчити цей факт. Безумовно, така акредитація потребує більше часу, зусиль та ресурсів з боку вищого навчального закладу та акредитаційної агенції.

Функціонування системи акредитації не обмежується освітнім простором Німеччини. Будучи членами міжнародних мереж із забезпечення якості, наприклад, Міжнародної мережі гарантій якості у вищій освіті (INQAANE), Європейській мережі забезпечення якості у вищій освіті (ENQA), Об'єднаної організації з питань якості (JQI), Акредитаційна рада та агенції беруть активну участь в побудові зони європейської вищої освіти. Про це свідчить також факт їх об'єднання з відповідними установами інших держав в Європейський консорціум по акредитації у вищій школі (ЕСА). Мережа установ з питань забезпечення якості в Німеччині, Австрії та Швейцарії (D-A-CH) забезпечує можливість визнання результатів акредитації між цими трьома країнами [6].

Список використаних джерел:

1. KMK-Beschluss: Zur «Künftigen Entwicklung der Länder – und Hochschulübergreifenden Qualitätssicherung in Deutschland» vom 01.03.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmk.beschluesse/htm>
2. Шеремет Л. А. / Любов Анатоліївна Шеремет. Система оцінки якості вищої освіти в Німеччині // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 57. Філософські науки. – 2011. – С. 33-38.
3. Офіційний сайт акредитаційної ради Німеччини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.akkreditierungsrat.de>
4. Мотова Г. Н. / Галина Николаевна Мотова. Экспертиза качества образования: европейский подход. – М.: Национальное аккредитационное агентство в сфере образования, 2008. – 100 с.
5. Руководство по проведению системной аккредитации агентства ACQUIN. [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aqas.de>
6. 6. Statistische Angaben zur Einführung von Bachelor- und Masterstudiengängen. Akkreditierung, Studierenden und Absolventen. Wintersemester 2004/2005 [Електронний ресурс] // HRK. Die Stimme der Hochschulen. – Режим доступу: <http://www.ahpgs.de/hrk-kmk/StatistikJirk.pdf>